

Binnen de vaste commissie voor Defensie hebben de onderstaande fracties enkele vragen en opmerkingen over de NAVO Defensie Ministeriële d.d. 13 en 14 oktober 2022.

De voorzitter van de commissie,
De Roon

De adjunct-griffier van de commissie,
Goorden

Inhoudsopgave	blz.
I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie	2
Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie	3
Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie	4
Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie	4
Vragen en opmerkingen van de leden van de DENK-fractie	5
II Antwoord / Reactie van de Minister	5
III Volledige agenda	5

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de NAVO Defensie Ministeriële van 13 en 14 oktober. Deze leden hebben daar een aantal vragen en opmerkingen over.

De leden van de VVD-fractie zijn zeer tevreden over het feit dat Nederland zich tijdens de bijeenkomst van de NAVO-Ministers van Defensie (DMM) op 15 en 16 juni 2022 heeft uitgesproken om vanaf 2024 de 2%-norm te hanteren. Wel zijn deze leden benieuwd hoe andere NAVO-lidstaten zich hebben uitgesproken over de 2%-norm. Kan de Minister aangeven hoe de andere NAVO-lidstaten naar verwachting in de toekomst om zullen gaan met de 2%-norm? Zij ontvangen graag een overzicht van alle NAVO-lidstaten.

De leden van de VVD-fractie zijn zeer tevreden over het feit dat de goedkeuringsprocedure voor Zweden en Finland in volle gang is. Deze leden vragen zich af wat de actuele stand van zaken is aangaande de goedkeuringsprocedure en zijn daarbij benieuwd op welke termijn Zweden en Finland officieel lid zullen zijn van de NAVO. Zij ontvangen graag een toelichting.

De leden van de VVD-fractie zijn er voorstander van dat er in NAVO-verband gekeken wordt wat bondgenoten samen kunnen doen om vitale infrastructuur op zee te monitoren en te beveiligen, in het licht van de sabotage bij de Nord Stream-pijpleidingen. Welke stappen zijn hier bij de aankomende Ministeriële voorzien, is Nederland bereid hier welwillend naar de te kijken en, zo ja, welke bijdrage is eventueel voorzien?

De leden van de VVD-fractie zijn voorstander van coördinatie en samenwerking bij het organiseren van wapensteun aan Oekraïne, alsook het aanvullen van eigen voorraden binnen het NAVO-bondgenootschap. Welke concrete voorstellen is de Minister van plan op de aankomende bijeenkomst te doen om beschikbare productiecapaciteit in landen te identificeren en zo goed mogelijk te benutten? Wat is het meest actuele inzicht in de wapensteun aan Oekraïne door Nederland en hoe verhoudt zich dat tot de andere NAVO-landen? Welke ontwikkelingen zijn er qua wapenleveranties aan Oekraïne op korte termijn te verwachten en wat zijn daarbij de gevolgen voor de Nederlandse voorraad qua materieel en munitie?

De leden van de VVD-fractie zijn er voorstander van dat Nederland ook gaat deelnemen aan gezamenlijke aankopen ten behoeve van Oekraïne, zoals Duitsland, Denemarken en Noorwegen nieuwe houwitsers bij een Slowaakse fabrikant bestellen om aan Oekraïne te leveren. Kan de Minister toelichten waarom Nederland niet bij deze deal betrokken was?

In welke mate is de Minister van plan om in de toekomst te participeren bij dergelijke deals? Op welke termijn zijn de eerste contracten te verwachten? Zijn er ook mogelijkheden om de Nederlandse defensie-industrie in te schakelen, bijvoorbeeld op het gebied van radars en andere sensoren? Welke rol ziet de Minister voor de Nederlandse defensie-industrie? Heeft de Minister ook al gesprekken gevoerd met de Nederlandse defensie-industrie om te bepalen wat deze bedrijven op korte- en middellange termijn voor Oekraïne kunnen produceren? Zo nee, op welke termijn gaat zij wel in gesprek met de Nederlandse defensie-industrie over productie voor Oekraïne?

De leden van de VVD-fractie steunen het versterken van de verdediging en afschrikking van de NAVO. Deze leden ontvangen daarop graag een nadere toelichting. Welke concrete voorstellen worden verder uitgewerkt om de verdediging en afschrikking van de NAVO verder te versterken? Wat wordt er precies bedoeld met een gefaseerde benadering voor de versterking van de NAVO *posture*?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de NAVO Defensie Ministeriële d.d. 12-13 oktober 2022. Deze leden hebben nog enkele vragen en opmerkingen hierover.

De leden van de D66-fractie vragen de Minister wat de status is van het ratificatieproces van Finland en Zweden en of er nog reden is om aan te nemen dat Turkije – het enige land dat nog moet ratificeren – het proces alsnog verstoort.

De leden van de D66-fractie lezen in de geannoteerde agenda niets over de officiële aanvraag van Oekraïne om lid te worden van de NAVO. Wat is de appreciatie van de Minister van deze aanvraag? Wordt de aanvraag besproken tijdens de Ministeriële? Hoe staat het met de *maintenance workshops* die worden opgetuigd door een aantal NAVO-lidstaten om Oekraïne te ondersteunen? Zijn deze al operationeel?

De leden van de D66-fractie vinden het goed te lezen dat er wordt ingezet op het versterken van de gezamenlijk interoperabiliteit. Wat is de Nederlandse inzet om hier binnen NAVO-verband grote stappen op te zetten?

De leden van de D66-fractie vragen de Minister hoe het staat met de implementatie van het Strategisch Concept en de groei van de Rapid Reaction Force naar 300.000 man. Wat is de Nederlandse bijdrage daaraan op dit moment en wat wordt in de toekomst de Nederlandse bijdrage daaraan? Wat zijn de zaken die Nederland per se wil terugzien in de Political Guidance 2023?

De leden van de D66-fractie merken op dat er in NAVO-verband veel wordt gesproken over de Defence Planning Capability Review (DPCR) en in EU-verband veel over de Coordinated Annual Review on Defence (CARD). Hoe werken deze twee planningsinstrumenten samen? Hoe vaak komen de coördinerende teams samen en op wat voor manier wordt er in aanschaf van capaciteiten een logische compatibele verdeling gemaakt tussen DPCR en CARD? Wordt daar ook op politiek niveau over gesproken? Zo nee, waarom niet?

De leden van de D66-fractie maken zich grote zorgen over de vitale infrastructuur binnen en rondom het NAVO-grondgebied. De waarschijnlijke sabotage van Nord Stream 1 en 2 laat zien dat we op dit vlak

ontzettend kwetsbaar zijn. Waarom wordt er niet over dit urgente punt gesproken tijdens de Ministeriële? Is de Minister bereid dit toch aan te kaarten en afspraken te maken over rol die de NAVO kan spelen bij het verdedigen van vitale infrastructuur op land maar vooral ook in de zeeën van en rondom het NAVO-territorium?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de NAVO Defensie Ministeriële d.d. 13-14 oktober 2022. Deze leden hebben nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de CDA-fractie danken de Minister voor de voortrekkersrol die Nederland binnen de NAVO neemt om Oekraïne waar mogelijk te steunen. Deze leden vragen de Minister of er tijdens de NAVO Defensie Ministeriële wordt gesproken over de lidmaatschapsaanvraag van Oekraïne en, zo ja, wat het Nederlandse standpunt is op dit onderwerp. Daarnaast zijn zij benieuwd naar de stand van zaken omtrent de toetreding van Finland en Zweden tot het NAVO-bondgenootschap.

De leden van de CDA-fractie erkennen het belang van aanhoudende en effectieve steun aan Oekraïne. Deze leden lezen dat in de eerste werksessie de impact van de materiële steun van bondgenoten aan Oekraïne op de gereedheid en inzetbaarheid van de eigen krijgsmachten wordt besproken. Zij zijn benieuwd hoe snel de gereedheid en inzetbaarheid van de NAVO krijgsmachten omhoog kan worden gebracht. Is er voldoende militaire productiecapaciteit om de tekorten, ontstaan door de leveringen aan Oekraïne, op korte termijn in te lopen? Daarnaast zijn zij benieuwd naar de effecten van de Nederlandse leveranties op de gereedheid en inzetbaarheid van onze krijgsmacht. Worden de geleverde pantserhouwitsers een-op-een vervangen door nieuwe pantserhouwitsers en, zo ja, op welke termijn? Daaraan gekoppeld zijn zij benieuwd hoe de Minister beoogt de middelen uit de Europese Vredesfaciliteit te besteden.

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister of er binnen de NAVO verschillende scenario's worden uitgewerkt omtrent de oorlog in Oekraïne. De focus ligt nu voornamelijk op de korte termijn. Worden er ook strategieën uitgewerkt op basis van scenario's waarin we in een langdurige conflictsituatie terecht komen, bijvoorbeeld in een *frozen conflict*-situatie, zo vragen deze leden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

Oekraïne

Allereerst spreken de leden van de SP-fractie un afkeuring uit over de nep-annexatie door Rusland van delen van Oekraïne en de bijbehorende escalerende retoriek van Poetin. Tegelijkertijd is dit wel een tijd om het hoofd koel te houden. Deze leden hebben kennisgenomen van de aanvraag voor versnelde toetreding tot de NAVO door president Zelensky. Nog afgezien van het feit dat Oekraïne niet aan de gestelde criteria voldoet, deelt de Minister nog steeds de mening dat toekenning van lidmaatschap nu niet verstandig is?

In de geannoteerde agenda wordt melding gemaakt van de terechte veroordeling van de sabotage van de Nordstream-pijpleiding. Citaat: «Bondgenoten spreken in de verklaring uit dat zij elke bewuste aanval op kritieke infrastructuur verenigd en vastberaden zullen beantwoorden.» Vraag aan de Minister: hoe? Bovendien: is de Minister het eens dat een

antwoord pas dan kan worden gegeven wanneer vastgesteld is wie de dader is van deze sabotage?

De nucleaire retoriek van Poetin is zorgelijk. Welke scenario's heeft de NAVO en het kabinet klaar om op eventueel gebruik van atoomwapens te reageren. Is het kabinet nog steeds van mening dat afkondiging door de NAVO van een No-Fly Zone geen optie is vanwege het risico op directe confrontatie?

NAVO-Missies en operaties

Wat Irak betreft is het de leden van de SP-fractie nog altijd onduidelijk wat de exitstrategie is, zowel van de NAVO-missie in het algemeen als van de Nederlandse inbreng. Kan de Minister dit toelichten en is zij bereid dit te berde te brengen bij de onderhavige bijeenkomst?

De geannoteerde agenda stelt dat de «Ministers ook aandacht besteden aan de situatie in de Westelijke Balkan». Aandacht besteden is wel heel vaag. De leden van de SP-fractie ontvangen graag een toelichting op welke beslissing hier voorligt aan de NAVO en wat de Nederlandse positie daarin is.

Vragen en opmerkingen van de leden van de DENK-fractie

De leden van de DENK-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de NAVO Ministeriële d.d. 13-14 oktober 2022.

De leden van de DENK-fractie ondersteunen het belang van EUFOR Althea, de EU-missie in Bosnië-Herzegovina. Nederland ziet graag dat het VN-mandaat voor Althea, dat op 3 november dit jaar verloopt, wordt verlengd. De Minister streeft ernaar om in november 2022 meer duidelijkheid te hebben over de wenselijkheid en mogelijkheid van een Nederlandse bijdrage aan de operatie. Waarom is er niet eerder duidelijkheid voordat de missie eindigt? Op welke manier wordt de continuïteit van de missie gewaarborgd? Deelt de Minister de mening dat naarmate de spanningen in Bosnië-Herzegovina oplopen ook de missie zou moeten worden uitgebreid, evenredig aan de opgelopen spanningen?

In juni is het politiek akkoord bereikt dat Finland en Zweden gaan toetreden tot de NAVO. Wat is het vervolgproces geweest? Welk proces zal er nog zijn? Hoe staat het met de ratificatieprocedures in de 28 lidstaten? Per welke datum gaat het lidmaatschap voor beiden landen officieel in?

Afgelopen week zijn er tonnen met een groene kleur in een lijnopstelling door het Russische leger geplaatst met een onbekend doel. Is de Minister bekend met deze tonnen? Zo ja, welk doel denkt zij dat de Russen hiermee nastreven?

In de westerse wereld groeit de vrees dat Rusland kernwapens kan inzetten. Maar ook een kleine kernbom zou alles veranderen. Hoe kan de Minister het beste de Russische nucleaire dreiging neutraliseren?

II Antwoord / Reactie van de Minister

III Volledige agenda

Geannoteerde agenda van de NAVO Defensie Ministeriële d.d. 13-14 oktober 2022. 2022Z18286 – Brief regering d.d. 30-09-2022, Minister van Defensie, K.H. Ollongren

Verslag bijeenkomst NAVO-Ministers van Defensie op 15 en 16 juni 2022 in Brussel. Kamerstuk 28 676, nr. 412 – Brief regering d.d. 22-06-2022, Minister van Defensie, K.H. Ollongren

Nederlandse bijdragen naar aanleiding van de oorlog in Oekraïne. Kamerstuk 36 045, nr. 107 – Brief regering d.d. 19-08-2022, Minister van Defensie, K.H. Ollongren